

САМООСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ УЧИТЕЛЯ-ФІЛОЛОГА В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Стаття присвячена вивченню поглядів В. О. Сухомлинського на самоосвітню діяльність учителя-філолога. Дається визначення поняття, детально розглядаються питання мовленнєвої культури, формування особистої бібліотеки вчителів Павлівської середньої школи. Описується досвід творчого використання спадщини видатного педагога у процесі вивчення дисциплін педагогічного циклу студентами філологічного факультету ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка.

Ключові слова: самоосвіта, самоосвітня діяльність, вчитель-філолог, педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського.

На сучасному етапі інноваційного розвитку освіти в Україні серед пріоритетних завдань державної політики визначено якісно нові вимоги до особистості вчителя, його професійної діяльності. Основою нової парадигми освіти є створення сприятливих умов для самореалізації кожної особистості, "яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, вміє критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання і вміння для творчого розв'язання проблем, прагне змінити на краще своє життя і життя своєї країни" [1, с. 3]. Перспективи розвитку сучасної освіти, роль педагога в її модернізації зафіксовано в державних документах, а саме: Конституція України (1996), Національна доктрина розвитку освіти (2002), Державна цільова комплексна програма "Вчитель" (2002), Державна національна програма "Освіта" ("Україна ХХІ століття") (1993) та інших нормативних актах.

Сучасний вчитель-філолог – це не просто спеціаліст, але й фахівець, який володіє новітніми інформаційними технологіями, формами та методами викладання; вивчає нормативні документи, що регламентують його діяльність; використовує у навчально-виховному процесі нові технічні засоби та ін. Основною метою навчання іноземної мови в школі сьогодні є формування та розвиток комунікативної культури школярів, практичне оволодіння мовою. Отже, завдання вчителя – створити умови для такого навчання, активізувати пізнавальну діяльність учня, стимулювати його активність і творчість. Це означає, що знань і вмінь, які отримують вчителі у виші, з часом не вистачає для вирішення нових, що постають перед школою, завдань, і це, в свою чергу, передбачає їх постійне оновлення і вдосконалення, а, значить, вимагає від учителя вибору стратегії безперервної самоосвітньої діяльності.

Така тенденція зумовлює звернення до досягнень історико-педагогічної науки, спадщини вітчизняних учених, їх науково-об'єктивного та конструктивного вивчення. У цьому контексті особливої актуальності набувають теоретичні розробки і практичний досвід видатного педагога Василя Олександровича Сухомлинського (1918-1970), які вирізняються багатогранністю та яскравим новаторським характером.

Вагомий внесок у вивчення проблеми самоосвіти вчителя-філолога, його педагогічної майстерності, вдосконалення технологій навчання майбутнього вчителя зробили Ю. К. Бабанський, І. Г. Барсуков, О. В. Безпалько, Ф. Н. Гоноболін, І. А. Зязюн, С. Б. Елканов, В. А. Кан-Калік, Н. В. Кічук, О. М. Кочетов, Л. І. Рувинський, Г. С. Сухобська, В. Ф. Паламарчук та ін.

У дисертаційних дослідженнях у різних аспектах розглядали проблему самоосвіти вчителя С. А. Барановська (підготовка вчителя початкових класів до музично-самоосвітньої діяльності), М. І. Бондаренко (розвиток самоосвітньої діяльності майбутніх учителів трудового навчання засобами навчально-технічної літератури), О. В. Малихін (формування у майбутніх вчителів потреби у професійній самоосвіті), О. С. Прокопова (система професійного самовдосконалення вчителя хімії середньої школи), М. Ю. Rogozina (педагогічні основи самоосвітньої діяльності майбутніх учителів природничих дисциплін), Н. Г. Сидорчук (організація самоосвітньої діяльності майбутніх учителів у процесі вивчення предметів педагогічного циклу) та ін.

Значний вклад у вивчення наукового доробку Василя Олександровича внесли вітчизняні вчені І. Д. Бех, А. М. Богуш, М. С. Вашуленко, Г. Н. Волков, В. Г. Кузь, М. І. Мухін, В. Г. Риндак, О. Я. Савченко, О. В. Сухомлинська, В. М. Хайруліна та ін. Питання громадянського, розумового, морального, естетичного, трудового, сімейного виховання у спадщині видатного педагога були предметом дисертаційних досліджень Л. А. Абрамової, Н. Г. Базилевич, Н. В. Безлюдної, А. С. Бика, Л. С. Бондар, Т. Г. Будняк, В. К. Кіндрата, М. В. Левківського, В. О. Лоскутова, І. С. Остапівського, Т. П. Остапівської, А. В. Семез, Н. В. Тарапаки, З. М. Шевців та ін. Різноманітні аспекти творчої особистості вчителя як основи педагогічної системи В. О. Сухомлинського вивчали М. Я. Антонєць, А. М. Борисовський, А. М. Луцюк, Ю. Г. Новгородська, І. Ф. Прокопенко та ін. Педагогічні новації Василя Олександровича впроваджуються у практику далекого зарубіжжя, зокрема в Австралії, Болгарії, Білорусі, Греції, Китаї, Німеччині, Польщі, Росії, США.

Однак автори зазначених досліджень, розкриваючи багатогранність педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського, не розглядали проблему самоосвітньої діяльності вчителя як окрему наукову. Тому метою написання цієї статті є вивчення поглядів видатного педагога на проблему самоосвіти вчителя-філолога, акцентування уваги на самоосвітній діяльності вчителів рідної та іноземних мов.

В. О. Сухомлинський визначав самоосвітню діяльність учителя як самостійне оволодіння педагогом теоретичним матеріалом і практичними вміннями, спрямування його особистих зусиль на підвищення власної культури праці та мислення, перетворення наукових істин у живий досвід творчої праці [3, с.260, 402; 7, с. 524]. Її основною метою він вважав: підвищення ідейно-теоретичного рівня вчителя; поглиблення знань у галузі профільних предметів; оволодіння досягненнями педагогічної науки і практики, психології та конкретної методики; підвищення загальної культури, тобто озброєння педагога всебічними знаннями для поліпшення його творчої професійної діяльності.

Багатогранно, сформованою особистістю бачив учителя-філолога видатний педагог. У той час, коли "словесному вихованню" відводилася другорядна роль, у його працях висвітлюються форми роботи в педагогічному колективі, спрямовані саме на посилення філологічної освіти. Так, у статті "Слово про слово" В. О. Сухомлинський зазначає: "В руках вихователя слово – такий же могутній засіб, як музичний інструмент в руках музиканта, як фарби в руках живописця, як різець і мармур в руках скульптора. Як без скрипки немає музики, без фарби і пензля – живопису, без мармуру й різця – скульптури, так без живого, трепетного, хвилюючого слова немає школи, педагогіки. Слово – це ніби той місток, через який наука виховання переходить у мистецтво, майстерність" [6, с. 160].

Василь Олександрович визначав самоосвіту вчителя-філолога як невід'ємну складову його професійної діяльності. Адже для ефективної, результативної роботи педагог повинен глибоко знати свій предмет, методику його викладання, прийоми риторики, психологію та педагогіку, мати високий рівень загальної культури та ерудиції. І це далеко не повний перелік знань і вмінь. Особливої уваги заслуговує також уміння вчителя створювати в класі атмосферу взаєморозуміння, довіри, що сприяє міжособистісним контактам, розвитку, творчому спілкуванню, творчому піднесенню, "яким буває охоплений весь духовний світ людини, зайнятої улюбленою справою" [2, с. 87].

Видатний педагог наголошував, що урок мови (рідної чи іноземної) має свою специфіку, яку вчитель не може не враховувати. Уроки мови – це завжди уроки спілкування. Учні опановують техніку спілкування, оволодівають мовленнєвим етикетом, стратегією й тактикою діалогічного або групового спілкування, вчать вирішувати різні комунікативні завдання. Завдання вчителя полягає в тому, щоб сформувати в учнів готовність використовувати мову як засіб спілкування, а також розвивати їхній інтелект, творче мислення, бажання вчитися. Особливо високі вимоги висуваються до рівня мовленнєвої підготовки вчителя іноземної мови – його мова повинна бути автентичною, нормативною, виразною і служити зразком для учнів.

Саме за цими напрямками, на думку В. О. Сухомлинського, потрібно вчителю-філологу здійснювати самоосвітню діяльність. Це дасть йому змогу розв'язати низку складних завдань, пов'язаних із професійною діяльністю, а саме: удосконалити теоретичні знання, набути професійних умінь вчителя-вихователя; оволодіти новими формами, методами, прийомами навчання та виховання дітей; вивчити і впровадити у практику провідний педагогічний досвід, новітні досягнення педагогічної, психологічної і методичної науки тощо.

Глибоке та ретельне вивчення спадщини видатного педагога свідчить, що у Павлівській середній школі за часів роботи В. О. Сухомлинського вагомого значення у здійсненні самоосвіти вчителів набуло досконале володіння українською мовою. Видатний педагог стверджував, що незаперечною істиною для кожного вчителя має стати те, що "із слова починається людина". Дитина живе у світі слів, щоразу відкриває для себе магію слова, виявляє себе в мові, спілкується з іншими людьми. Василь Олександрович не уявляв собі справжнього майстра педагогічної справи без досконалого володіння рідною мовою, зокрема словом як засобом виховання.

Педагогічна рада Павлівської середньої школи затвердила запропонований В. О. Сухомлинським (грудень 1948 р.) єдиний мовленнєвий режим у школі. Цей режим вимагав від учителя суворо дотримуватися норм культури усного мовлення, правил орфоепії, стилістичних і логічних закономірностей літературної української та російської мов не тільки на роботі, а й у повсякденному житті, а також виправляти мовленнєві помилки учнів і своїх колег. Постійна самостійна робота з підвищення власної та учнівської мовленнєвої культури була обов'язком кожного педагога.

Василь Олександрович вважав, що виконати мовленнєвий режим можна лише за умови самостійного опрацювання й вивчення класичної спадщини української та російської літератур, творів сучасних авторів, написання творів-мініатюр на матеріалі природних явищ і трудових процесів, а також вивчення вчителями української мови та літератури спільно зі школярами місцевого діалекту. Така самостійна робота сприяє підвищенню культури мовлення учнів і вдосконаленню мовленнєвої культури самих учителів як складової їхньої професійно-методичної майстерності.

Для кращого оволодіння українською мовою та розвитку творчого потенціалу виданий педагог наполегливо радив учителям української мови та літератури самостійно писати програмні твори й обов'язково зачитувати їх учням. Він рекомендував робити це на уроці перед тим, як аналізувати учнівські твори і роздавати зошити з виставленими оцінками. Таким чином, учні мали можливість почути зразковий

твір, а вчителі, працюючи над власним твором, могли ще більше уваги приділити вивченню граматики та стилістики української мови [4].

Вивчаючи враження директора Павлівської середньої школи про відвідані уроки за перше півріччя 1952/53 навчального року, що зберігаються в Державному педагогічно-меморіальному музеї В. О. Сухомлинського, ми виявили такі поради вчителям: систематично самостійно працювати над мовою, позбутися діалектизмів, знати нормативну граматику рідної мови, без чого не можна називатися вчителем. На адресу педагогів звучали зауваження щодо вживання місцевих виразів і жаргонізмів, неправильних наголосів, використання так званої "мішаної говірки" з українських і російських слів тощо. Видатний педагог застерігав учителів від граматичних помилок у записах на дошці.

Показником розвитку педагогічної культури та рівня професійної підготовки вчителя В. О. Сухомлинський вважав його мовленнєву культуру. Він висував до мови вчителя такі вимоги: "вона має бути бездоганно грамотною, логічно послідовною, цілком літературною". Досягти таких результатів педагог зможе тільки в результаті наполегливої праці та постійного читання творів Пушкіна і Гоголя, Тургенєва і Толстого, Горького і Шолохова, Шевченка і Лесі Українки, Коцюбинського і Корнійчука, де є прекрасні зразки російської та української мов. На засіданнях педагогічної ради школи постійно розглядалися різні аспекти формування вчителя та учнів мовленнєвої культури. Наприклад, на порядок денний виносилися питання про єдиний мовленнєвий режим школи, шляхи підвищення рівня мовленнєвої культури учнів, розповідь учителя як метод викладання й виховання школярів та ін.

Як учитель української мови та літератури й одночасно директор школи, Василь Олександрович надихав учителів своїм прикладом, постійно ділився з колегами своїми роздумами та спостереженнями. У своїй праці "Система роботи директора школи" він зазначав: "Особистий приклад керівника мусить починатися з головного – з наполегливої і систематичної праці над підвищенням свого ідейно-теоретичного і педагогічного рівня, з вдумливої підготовки до уроків, яка забезпечує учням міцні знання і практичні вміння та навички. Там, де директор школи читає наукову, педагогічну і методичну літературу, намагається осмислити свою практичну роботу, у колективі завжди виникають і розвиваються все нові й нові інтереси, пов'язані з пошуками шляхів поліпшення навчально-виховного процесу" [5, с. 27].

На глибоке переконання В. О. Сухомлинського, щоб бути для учнів зразком, "джерелом знань", учитель повинен завжди перебувати в "атмосфері багатого, цікавого, багатогранного духовного життя", а "духовне життя вчителя – це постійне збагачення інтелекту" [3, с. 468-469]. Удосконаленню вчителя може сприяти його особиста бібліотека. Василь Олександрович сам постійно багато читав. Він писав: "На моєму столі з'являються все нові й нові книжки: педагогічні твори про предметні уроки, словники, книжки з ботаніки, орнітології, астрономії, квітництва" [3, с. 401].

У Павлівській середній школі склалася добра традиція – створення власної бібліотеки вчителя. За цією традицією молодому педагогу дарували книжки. Як правило, це були книжки з педагогіки, психології, енциклопедична або довідкова література. Протягом усієї педагогічної діяльності вчитель поступово розширював власну бібліотеку. До неї входила не тільки методична, психологічна, педагогічна література, але й наукова, науково-популярна, художня, класична тощо. В. О. Сухомлинський у праці "Сто порад учителям" наполегливо рекомендував педагогам щомісяця купувати книжки й поповнювати їх за такими розділами: з проблем науки, яку викладає вчитель; про життя й боротьбу людей, образи яких є світлом, прикладом для молоді; про душу людини, особливо дитини, підлітка, юнака, дівчини (книги з психології) [7, с. 509].

Здійсненню самоосвітньої діяльності вчителів сприяла організована в Павлівській школі наукова бібліотека. Кожний педагог мав бути обізнаний з новинками наукового та культурного життя суспільства. У шкільній бібліотеці та методичному кабінеті зберігалися вирізки з газет та журналів, статті з питань методики виховання й навчання, розподілені за такими розділами: "теорія і практика морального виховання; інтелектуальне виховання; фізичне виховання, естетичне виховання; політична освіта і навчання; виховання працьовитості; виховання індивідуальних нахилів і покликання; духовне життя вихованців; психологія процесу оволодіння знаннями; психологічні особливості дітей молодшого, середнього і старшого віку; вибір професії; хлопчики і дівчатка в колективі; методика викладання основ наук (для кожного предмета окрема папка); навчально-виховна робота в початкових класах; творчі письмові роботи учнів; новини науки й техніки (з розділами "Гуманітарні науки" і "Природничі науки)" [3, с. 100].

Кожний учитель передплачував по кілька журналів, серед яких обов'язково переважали науково-методичні видання. У педагогічному колективі було заведено обмінюватися журналами, книжками, що сподобалися. Регулярно проводилися в шкільному колективі читацькі конференції, обговорення книжкових новинок, у тому числі й науково-методичної літератури. Іноді Василь Олександрович сам передплачував для вчителів потрібні методичні журнали або газети, тим самим стимулюючи їхню самоосвітню діяльність.

У шкільному методичному кабінеті на допомогу вчителям у їхній самоосвіті формувалася банк матеріалів: списки рекомендованої літератури для самостійного опрацювання; різні варіанти планів із самоосвітньої роботи; тексти доповідей; зразки рефератів, конспектів літературних джерел; новинки психолого-педагогічної літератури. В. О. Сухомлинський зазначав, що "інтерес до книжки, атмосфера любові й поваги до книжки не народжуються стихійно або ж внаслідок керованих вказівок. Адміністративним шляхом тут нічого не доб'ється. Джерелом культури книжки є колективна думка, колективні дискусії, бесіди, живі суперечки, захоплення" [4, с. 468].

Таким чином, здійснивши аналіз педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського у контексті досліджуваної проблеми, можна стверджувати, що глибоке розуміння необхідності в постійному самовдосконаленні стало невід'ємною складовою професійної діяльності й самого педагога, і його колег. Погляди В. О. Сухомлинського на проблему самоосвіти вчителя сформувалися на основі власного педагогічного досвіду змін у суспільно-політичному й ідеологічному житті. Вони вдосконалювалися протягом усього періоду його вчительської діяльності, наукового пошуку, а отже, протягом усього життя.

Професійна діяльність В. О. Сухомлинського є особливим явищем у педагогічній науці кінця ХХ ст. І сьогодні вона викликає інтерес у багатьох учених як в Україні, так і за її межами. Творча спадщина Василя Олександровича досліджується та широко популяризується. Зокрема, самоосвітня діяльність майбутніх учителів-філологів у Чернігівському національному педагогічному університеті імені Т. Г. Шевченка базується на глибокому і ретельному вивченні та використанні теоретичної спадщини В. О. Сухомлинського в процесі опанування дисциплін педагогічного циклу.

Так, під час вивчення дисципліни "Історія педагогіки" студенти I курсу знайомляться із життєвим шляхом і творчим досвідом Василя Олександровича, вивчають його біографію та самостійно опрацьовують його книги. При цьому особлива увага звертається на книгу "Серце віддаю дітям".

Студенти II курсу, виконуючи самостійні роботи із "Педагогіки", читають твір "Павлиська середня школа", конспектують розділи книги, а саме: "Дружний педагогічний колектив – запорука успіху навчально-виховної роботи", "Моральне виховання", "Розумове виховання"; створюють власну "Скарбницю цитат В. О. Сухомлинського". Для самостійного опрацювання студентам філологічного факультету також пропонується праця Василя Олександровича "Батьківська педагогіка". За програмою курсу "Педагогіка" цю роботу вони виконують у ході вивчення розділу "Теорія виховання". Таким чином, у майбутніх учителів формується стійке уявлення про те, що найвищою, найблагороднішою та найпочеснішою мрією кожного батька і матері В. О. Сухомлинський вважав творення людини, оскільки вони не тільки продовжують свій рід і відтворюють себе в своїх дітях, а й несуть відповідальність за нову людину, людство і його майбутнє загалом. Ґрунтовне опрацювання педагогічної спадщини видатного педагога дає змогу студентам виконати індивідуальний творчий проект, зокрема, створити перелік рекомендацій і побажань батькам, учителям і класним керівникам, а також розробити семінар-практикум "Традиційні та нетрадиційні форми роботи з батьками".

У процесі вивчення розділу педагогіки "Школознавство" майбутні вчителі опрацьовують твір "Розмова з молодим директором школи". Вони не просто читають і конспектують працю видатного педагога, а й, беручи саме її за основу, самостійно створюють індивідуальний проект "Відвідування та аналіз уроків", презентують його під час проведення круглого столу на тему: "Специфіка управлінської діяльності навчального закладом".

На III курсі, готуючись до практичних і лабораторних занять з "Основ педагогічної майстерності та виховної роботи", студенти занотовують працю "Сто порад учителеві". Обов'язковими для самостійного вивчення є поради: "Що таке покликання до праці вчителя? Як воно формується?", "Будьте доброзичливими", "Про роботу з "важкими" учнями", "Поради вчителю, який починає працювати в школі", "Як виховувати самодисципліну в розумовій праці" тощо. Завданням до кожного практичного або лабораторного заняття є таке: "Самостійно доберіть цитату з творів В. О. Сухомлинського, яка могла б стати епіграфом до цього заняття".

Педагогічну спадщину Василя Олександровича самостійно вивчають і студенти 4 курсу під час підготовки індивідуальних творчих завдань до спецкурсу "Сучасні технології навчання та виховання". Вони ознайомлюються із працею видатного педагога "Листи до сина" та статтями "Педагогіка серця", "Не бійтесь бути ласкавими", "На нашій совісті дитина", "Праця, покликання, щастя", "Слово до учнів" тощо. Пишуть творче есе на тему "Технології виховання В. О. Сухомлинського".

Таким чином, протягом чотирьох років вивчення дисциплін педагогічного циклу студенти філологічного факультету Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка не просто читають і конспектують твори видатного педагога; у них формується уявлення про організацію навчально-виховної роботи в школі, професію вчителя, його педагогічну майстерність та адміністративну діяльність. Спираючись на здобуті самоосвітньою діяльністю знання, майбутні вчителі-філологи розв'язують педагогічні завдання, оволодівають елементами педагогічної техніки; відкривають для себе засоби й напрями цілеспрямованого професійного самовдосконалення.

Проведене дослідження вносить багато корисного у вирішення проблем організації та здійснення самоосвітньої діяльності вчителя-філолога. У сучасних умовах творчий доробок В. О. Сухомлинського набуває нового звучання та сприйняття крізь призму переосмислення процесу самовдосконалення педагога в контексті реалізації ним якісно нової ролі фахівця освіти, який досконало володіє сучасними технологіями навчання, активно використовує інформаційне середовище, раціонально сприймає інновації, системно мислить, має творчі здібності та високу професійну компетентність.

Використані джерела

1. Концепція педагогічної освіти // Історія української школи і педагогіки. Хрестоматія / За ред. В. Г. Кременя. – К. : Знання, 2005. – С. 658–670.

2. Сухомлинський В. О. Людина неповторна / В. О. Сухомлинський // Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. / редкол. : О. Г. Дзеверін (голова) та ін. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 5. – 1977. – С. 80–96.
3. Сухомлинський В. О. Павлівська середня школа / В. О. Сухомлинський // Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. / редкол. : О. Г. Дзеверін (голова) та ін. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 4. – 1977. – С. 7–390.
4. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором школи / В. О. Сухомлинський // Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. / редкол. : О. Г. Дзеверін (голова) та ін. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 4. – 1977. – С. 393–626.
5. Сухомлинський В. О. Система роботи директора школи / В. О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1959. – 118 с.
6. Сухомлинський В. О. Слово про слово / В. О. Сухомлинський // Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. / редкол. : О. Г. Дзеверін (голова) та ін. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 5. – 1977. – С. 160–167.
7. Сухомлинський В. О. Сто порад учителям / В. О. Сухомлинський // Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. / редкол. : О. Г. Дзеверін (голова) та ін. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 2. – 1976. – С. 419–654.
8. Сухомлинський В. О. Суспільство і вчитель / В. О. Сухомлинський // Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. / редкол. : О. Г. Дзеверін (голова) та ін. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 5. – 1977. – С. 203–217.

Гергуль С. Н.

САМООБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УЧИТЕЛЯ-ФИЛОЛОГА В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ НАСЛЕДИИ В. А. СУХОМЛИНСКОГО

Статья посвящена изучению взглядов В. А. Сухомлинского на проблему самообразовательной деятельности учителя-филолога. Дается определение понятия, детально рассматриваются вопросы языковой культуры, формирования личной библиотеки учителей Павлышской средней школы. Описывается опыт творческого использования наследия выдающегося педагога в процессе изучения дисциплин педагогического цикла студентами филологического факультета ЧНПУ имени Т. Г. Шевченко.

Ключевые слова: самообразование, самообразовательная деятельность, учитель-филолог, педагогическое наследие В. А. Сухомлинского.

Gergul S. M.

THE PROBLEM OF LANGUAGE TEACHER'S SELF-EDUCATION IN V. O. SUKHOMLYNSKY'S HERITAGE

In the article the views of V. O. Sukhomlynsky on the problem of a language teacher's self-education are researched. The main notions are defined; the questions of a teacher's language culture and compilation of the teacher's personal library in Pavlyshska secondary school are studied in detail. Also described is the experience of creative usage of V. O. Sukhomlynsky's heritage in the courses of Pedagogy by the students of Philology Faculty in Taras Shevchenko Chernihiv National Pedagogical University.

Key words: self-education, self-education activity, language teacher, pedagogical heritage of V. O. Sukhomlynsky.

Стаття надійшла до редакції 25.08.13

